

Onderwerp

Ontwikkelingen 380 kV Noord-Nederland (Vierverlaten-Ens)

Kern mededeling:

Op 10 juni 2021 heeft er een Bestuurlijk Overleg (BO) plaatsgevonden waarbij het Ministerie van EZK de bestuurders (Energie en Ruimte) heeft bijgepraat en geïnformeerd over de ontwikkelingen met betrekking tot een nieuwe hoogspanningslijn (HS) 380 kV. Bij dit overleg zijn alle betrokken noordelijke provincies uitgenodigd en betrokken. Ter voorbereiding aan het BO van 10 juni zijn de PHO's Energie en Ruimte ambtelijk geïnformeerd over het tot dan toe gelopen proces. Vanaf april 2020 heeft een ambtelijke begeleidingsgroep (ook FL) kennisgenomen van het onderzoek door Berenschot (in opdracht van EZK en TenneT) en het eindrapport.

Tijdens dit BO is de nut en noodzaak van deze nieuwe HS 380 kV besproken en bevestigd.

In dit BO is afgesproken dat het Ministerie van EZK alle betrokken provincies schriftelijk informeert over de start van het onderzoek naar mogelijke tracés van deze nieuwe HS-lijn. In lijn met deze brief is afgesproken dat alle leden van Provinciale Staten van de betrokken provincies tegelijk worden geïnformeerd over deze brief, die uw bijgevoegd aantreft.

Voor de volledigheid treft u het rapport van Berenschot, waarin de nut en noodzaak voor deze nieuwe HS-lijn wordt onderbouwd aan.

Mededeling:

Kennis te nemen van de start van het onderzoek naar mogelijke tracés voor een nieuwe HS-lijn 380kV van Vierverlaten naar Ens.

Bijlagen

Registratienummer

2809260

Datum

17 juni 2021

Afdeling/Bureau

SENB

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouders

Fackeldey, J.A./J. de Reus

Ter kennisname aan PS en
burgerleden

Mededeling

Bladnummer

2

Registratienummer

2809260

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Onderzoeks-rapportage Berenschot nut & noodzaak 380KV-lijn	2795499	ja
Brief van Ministerie van EZK//TenneT voor informeren PS-en over start tracé-verkenning	2809769	ja

Ter inzage in de leeskamer

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
		Tot

Situatieschets netinfra Flevoland

Aanleiding

Medio 2020 is er vanuit EZK in samenwerking met Tennet een onderzoek uitgevoerd door het bureau Berenschot om de nut en noodzaak te onderzoeken van een verzwaring van het hoogspanningsnet (380kV) in Noord Nederland. In de zogeheten begeleidingscommissie heeft de provincie Flevoland deel genomen en is het vooronderzoek afgerond. Berenschot heeft een rapportage opgeleverd waaruit geadviseerd wordt om vanwege de energietransitie, nationale behoefte en internationale verplichtingen het HS-380kV net te verzwaren en uit te breiden. Om hierin een eerste vervolgstap te zetten is er een bestuurlijk overleg georganiseerd op 10 juni 2021 met de betrokken provincies, EZK en TenneT.

Voor dit overleg heeft er een ambtelijke voorbereiding plaatsgevonden vanuit het team Energie en Ruimtelijke ordening wat geleid heeft tot deze interne notitie.

Toelichting en context

Het bestaande hoogspanningsnet (HS-net) in Nederland is hoofdzakelijk bedoeld voor het transporten van de grote hoeveelheden elektriciteit voor én door Nederland via de bestaande aansluitingen en HS-lijnen met Duitsland, België, Denemarken, Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk naar andere landen in Europa. Als Nederland hebben wij ook een Europese (kwaliteits)verplichting om elektriciteit beschikbaar te stellen voor Europa.

Flevoland speelt een duidelijke rol in het transporteren van elektriciteit in Nederland wat loopt door de provincie. In Lelystad en Ens zijn hoogspanningsstations (HS-station) gevestigd waarvandaan een HS-lijn loopt naar Diemen welke door het noordelijke gedeelte van Flevoland loopt. Aftakkingen daarvan op het middenspanningsnet (MS) lopen richting Gelderland en Utrecht. Ook is er vanuit Ens een HS-lijn die richting Overijssel en Zwolle loopt.

De energietransitie die de komende jaren doorgevoerd gaat worden gaat een wezenlijke structurele wijziging geven in het landelijke en regionale elektriciteitsnetwerk (het net). Waar het net altijd bedoeld is geweest voor levering en distributie komen er nu nieuwe aspecten bij, door een toenemende groei van teruglevering van elektriciteit vanuit wind- en zonneparken zal ook deze nieuwe elektriciteit getransporteerd en gedistribueerd moeten worden. Hierbij dient niet alleen regionaal maar nationaal en internationaal gedacht moeten worden.

Om de regionaal opgewekte elektriciteit ook regionaal bruikbaar te maken dient de regionale netinfra aangepast te worden en worden zogenaamde regionale 'hubs' ontwikkeld wat ook effecten heeft qua onderstations, bovengrondse en ondergrondse kabelnetwerken en transformatoren. Voor alle energiedragers (elektriciteit, waterstof, groen gas, warmte) ook op grote schaal flexibiliteitsmiddelen (opslag) nodig zijn.

Daarnaast zijn er toekomstige ontwikkelingen die effect hebben op de netinfra in brede zin van HS/MS/LS, denk hierbij aan grootschalige woningbouwplannen, de (eventuele) komst van datacenters, de veranderingen in mobiliteit met elektrisch rijden, etc. Deze aspecten kunnen niet afzonderlijk beschouwd worden zonder de netinfra daarbij te betrekken.

Situatie netinfra Flevoland

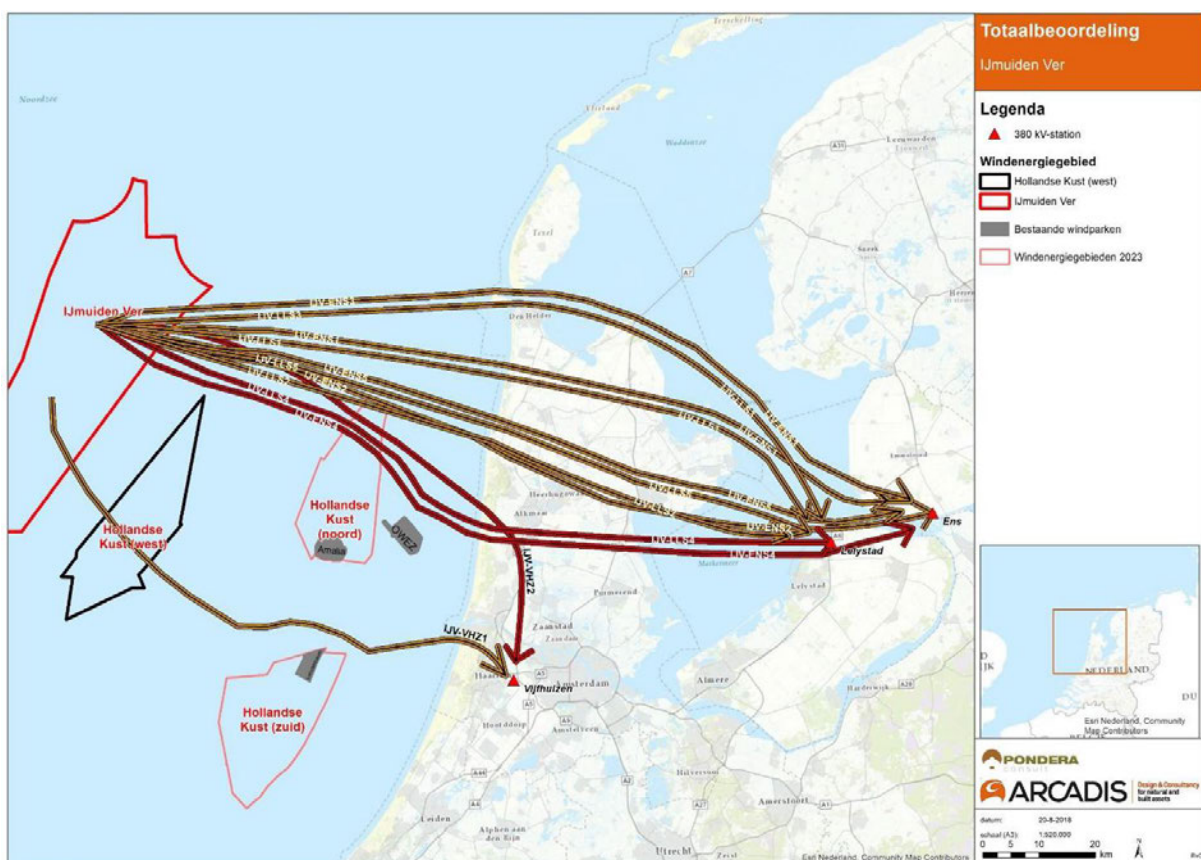
De diverse bestaande wind- en zonneparken in Flevoland zijn allen aangesloten op de netinfra op laagspanning-(LS) en MS-niveau. Echter is er een actueel probleem voor kleinere projecten voor teruglevering van elektriciteit in Flevoland. Binnen het grootste deel van de provincie is er momenteel sprake van congestie oftewel geen ruimte voor teruglevering van elektriciteit op LS en MS niveau. Dit betekent concreet voor (honderden) initiatiefnemers dat zij hun projecten niet kunnen realiseren en daarnaast ook geen gebruik kunnen maken van SDE-subsidies doordat zij geen positieve transportbeschikking ontvangen van de netbeheerder. Op korte termijn is er geen zicht wanneer deze problematiek vermindert kan worden. Naast het verzwaren van de MS en LS-niveaus worden bestaande windparken ook overgezet op het HS net om ruimte te creëren op onderliggende netten.

Naast een teruglever-problematiek is er ook een leveringsprobleem in Flevoland en wel specifiek in het gebied rondom Urk. Hier is een groeiende behoefte aan elektralivering niet mogelijk en dient de regionale netinfra eerst verzaamd en uitgebreid te worden.

Het realiseren van een nieuwe HS-lijn van Vliert naar Ens is bedoeld voor de groeiende behoefte aan elektriciteit in andere delen van Nederland, bijvoorbeeld Noord-Holland en de Randstad. Ondanks de aanlanding van wind-op-zee in Beverwijk, Hoek van Holland en Vlissingen neemt de behoefte aan elektriciteit én transportcapaciteit (nationaal en internationaal) toe. Door de centrale ligging van Flevoland speelt de provincie een belangrijke rol en schakel in elektriciteitstransport.

Positie Flevoland in netinfra

De positie van Flevoland in het (internationale) HS-netwerk wordt mede ondersteund dat recent Lelystad/Ens zelfs in beeld waren als aanlandingspunt voor het meest westelijke windmolenpark op het NL deel van het continentale plat.

Naast een uitbreiding van het HS-net met een extra HS-lijn in Noord-Nederland zal ook het station Ens verzaamd en uitgebreid dienen te worden. Vanwege de woningbouwplannen in Flevoland (100.000) en dan specifiek rondom Almere voorziet TenneT de bouw van een nieuw HS-onderstation nabij Almere (investeringsplan uit 2020). Hierbij kan ook geanticipeerd worden op de mogelijke komst van meer datacenters in Flevoland en het eventueel duiden van een 4^e hyperconnectiviteitshub in het zuidwestelijke deel van Flevoland. Hierbij is een link te leggen naar ook een Flevolands belang voor bijvoorbeeld realisatie van een HS-lijn naar Ens en mogelijk naar Diemen.

Opgemerkt dient te worden dat Almere zich uiterst kritisch positioneert ten aanzien van ontwikkelingen in de netinfrastructuur. Deze heeft plaatsgevonden nadat de netbeheerders hun meerjarige investeringsplannen hebben gepresenteerd en recent in stukken gerelateerd aan de MRA.

Belang en positionering

De te ontwikkelen HS-lijn vanuit Vierverlaten naar Ens (en mogelijk doorgetrokken naar Diemen) is een nationaal belang en biedt ook mogelijkheden voor Flevoland om een onderhandelingspositie te genereren voor eventuele Flevolandse toekomstplannen. Het is nog niet bepaald waar en hoe een nieuwe HS-lijn gaat lopen.

Indien er sprake is van een extra HS-lijn van Ens naar Diemen en mogelijke aftakkingen naar andere regio's, zal hiervoor een traject in beeld moeten worden gebracht. Theoretisch kan dit verlopen over land maar mogelijk ook over water (IJsselmeer/Markermeer). In beide situaties is een Flevolandse betrokkenheid onontkoombaar.

De vraag zal dan ook zijn hoe Flevoland zich strategisch positioneert en ditzelfde geldt voor de andere betrokken provincies. Uit de afgelopen ambtelijke overleggen blijkt dat er door andere provincies standpunten worden ingenomen die het (eigen) regionale belang in zich hebben en minder het nationale belang. Het onderkennen en onderschrijven van het nationale belang binnen de energietransitie zal mogelijk discussie en strategisch positioneren van deelnemers tot gevolg hebben.

Bestuurlijk overleg

Het nu bedoelde overleg van 10 juni en de te bespreken onderwerpen c.q. afspraken zou mogelijk prematuur kunnen zijn om al afspraken te maken. Mogelijk dat er eerst een bestuurlijke aftasting zal plaatsvinden waarin posities en belangen inzichtelijk worden voordat men gezamenlijke afstemming kan realiseren.

Ambtelijke voorbereidingen alle deelnemers

18 mei heeft er een ambtelijk vooroverleg plaatsgevonden tussen EZK en de betrokken provincies ter voorbereiding van 10 juni en is ook de concept agenda besproken.

Het 4^e agendapunt om PS pas te informeren als de contouren duidelijker zijn is mogelijk geen realistische (bestuurlijke) optie, dit werd door meerdere provincies onderschreven. Vanwege het langjarige traject en de diverse belangen is een vroegtijdig informeren van volksvertegenwoordigers belangrijk en dan niet alleen voor de provincie maar ook voor de gemeenten. Aangedrongen is om een soort van basisnotitie vanuit EZK/TenneT te voorzien van begeleidend schrijven voor de PS'en van de betrokken provincies. Hierin dan aangevend dat er een proces gestart wordt waarbij er nog geen keuzes zijn gemaakt en de betrokken provinciebesturen zo vroeg mogelijk geïnformeerd worden. Optioneel is om deze notitie en begeleidend schrijven ook te delen met de gemeenten binnen de provincies.

EZK/TenneT bereiden ook een algemene kennisgeving voor over dit project, een volwaardig communicatieplan is geadviseerd alsook een participatieplan. Dit vanuit de kaders van de Omgevingswet.

Belangrijk is om niet sec de HS-lijn te benoemen als doel maar ook de ontwikkelingen die hieraan gerelateerd zijn op nationaal en regionaal niveau. Maak er een integraal beeld van om te voorkomen dat alleen naar netinfra gekeken wordt maar dat ook andere plannen en ontwikkelingen belang hebben bij uitbreiding/verzwaring van de huidige netinfra.

De notitie ter voorbereiding van het BO zal uitgebreid worden met een toelichting aan welke nationale energieplannen en -ontwikkelingen dit proces gelieerd is zoals het PEH (Programma Energie Hoofstructuur) (inclusief de NRD (Notitie Reikwijdte en Detailniveau)) en het PES (Programma Energie Systemen).

Het is niet realistisch om de activiteiten van uitbreiding en verzwaring van de netinfrastructuur als een alleenstaand onderwerp te benaderen. Deze ontwikkelingen dienen integraal benaderd te worden vanuit meerdere disciplines zoals energie, ruimtelijke ordening, woningbouw-ontwikkeling, economische ontwikkelingen met de komst van bedrijven c.q. datacenters, mobiliteit m.b.t. laadinfrastructuur en natuur & milieu.

Voor het geplande overleg met EZK en andere betrokken provincies is het zinvol om naast de portefeuillehouder energie allereerst ook de portefeuillehouder ruimtelijke ordening te betrekken.

Onlosmakelijk hieraan verbonden betekent dit dat er afgewogen keuzes moeten worden gemaakt en dat dit betekent dat keuzes op het ene vlak doorwerken op andere thema's. Een strategische benadering, het maken van keuzes en het behandelen van de ontwikkelingen op het gebied van netinfra vraagt dan ook een weloverwogen benadering en afweging.

Los van de Flevolandse situatie werken deze keuzes ook door naar bovenregionale, nationale en mogelijk zelfs internationale aspecten.

In de Integrale Infrastructuurverkenning 2030-2050 van Netbeheer Nederland (april 2021) worden de volgende conclusies getrokken:

1. De infrastructuur voor elektriciteit (alle spanningsniveaus) zeer fors moet worden uitgebreid,
2. Voor alle energiedragers ook op grote schaal flexibiliteitsmiddelen (opslag) nodig zijn,
3. Zowel de kosten als de benodigde ruimte sterk toenemen, voor zowel de infrastructuur als voor flexibiliteitsmiddelen;
4. Locatiekeuze van groot belang is (koppelen aanbod - in termen van opwek en fysieke 'hubs' en vraag).
5. Er meer snelheid nodig is. De huidige doorlooptijden voor netaanpassingen leiden tot knelpunten. De beschikbaarheid van voldoende en gekwalificeerd personeel, zal moeten meewegen bij de strategische keuzes
6. Langetermijnperspectief noodzakelijk is. De keuzes voor een nieuw integraal energiesysteem zijn bepalend voor een efficiënte transitie naar een betrouwbare en klimaat neutrale energievoorziening.

Vervolg dit proces

Bij voortzetting van dit proces en project zal hiervoor capaciteit vrijgemaakt moeten worden vanwege het duidelijke meerjarige karakter. Dit dan vooral vanuit RO en Energie maar ook vanuit andere disciplines. Er volgen workshops en diverse vervolg-overleggen die zowel inhoudelijk als procesmatig van aard zijn. Ook diverse bestuurlijke overleggen zullen volgen die ook volgende GS-colleges zullen betreffen.

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Gedeputeerde Staten van provincies Groningen,
Friesland, Drenthe, Overijssel en Flevoland

Verzonden per e-mail

Datum 18 juni 2021
Betreft Start voorbereiding procedure nieuwe hoogspanningsverbinding

Geacht College van Gedeputeerde Staten,

In juli 2020 bent u per brief vanuit mijn ministerie op de hoogte gesteld van de start van een onderzoek naar 'nut en noodzaak' voor een nieuwe hoogspanningsverbinding tussen Vierverlaten (nabij Groningen) en midden-Nederland. In 2014 was besloten de voorbereidingen voor dit tracé op te schorten; in 2020 is dit opnieuw opgepakt. Uw provincie heeft ambtelijk deelgenomen in de begeleidingscommissie voor het onderzoek.

Aansluitend op het bestuurlijk overleg van 10 juni jl. dat ik met enkelen van u heb gehad, informeer ik u bij deze over de conclusies van het onderzoek en het beoogde vervolgproces.

Conclusies onderzoek

Uit het onderzoek van Berenschot (zie bijlage) komt naar voren dat het aanleggen van een nieuwe 380 kV-verbinding in het noorden van Nederland noodzakelijk is om knelpunten in het elektriciteitsnet in de periode 2030/2035 te voorkomen. Deze knelpunten ontstaan doordat het opgesteld vermogen aan duurzame opwek van 'zon en wind' (aanbod) snel toeneemt, zoals blijkt uit de ambities in de regionale energie strategieën (RES). En doordat de industrie in Noord-Nederland elektrificeert (meer vraag), zoals geformuleerd in de cluster energie strategieën (CES). Berenschot concludeert dat er voor 2030 geen realistische alternatieven voor de aanleg van een nieuwe 380 kV-verbinding zijn. Ook in de verschillende energiescenario's voor de periode na 2030/2035 blijft de netversterking nuttig.

In het bestuurlijk overleg is geconcludeerd dat alle aanwezigen de gevolgtrekking van het onderzoek onderschrijven. Om tijdig knelpunten te kunnen oplossen en de vraag en aanbod van elektriciteit in de toekomst te kunnen garanderen, stellen wij voor om als rijk en TenneT te starten met de voorbereiding van de benodigde ruimtelijke procedure, hierin gezamenlijk met de provincies op te trekken en gedurende het vervolgproces 'nut en noodzaak' periodiek te herijken.

Voorbereiden procedure

Na de zomer starten mijn ministerie en TenneT met de eerste stappen van de ruimtelijke inpassingsprocedure, door in werksessies samen met de provincies op basis van technische, wettelijke en ruimtelijke kaders en randvoorwaarden een aantal mogelijke tracéalternatieven voor een 380 kV-verbinding te bepalen. Tevens zullen gemeenten Groningen, Westerkwartier en Noordoostpolder

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Directie Warmte en Ondergrond

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

████████████████████

████████████████████

████████████████████

www.rijksoverheid.nl/ezk

Behandeld door

██████████

██████████

████████████████████

Ons kenmerk

DGKE-WO / ██████████

Uw kenmerk

Bijlage(n)

1

geïnformeerd worden over de aangetoonde 'nut en noodzaak' voor een nieuwe hoogspanningsverbinding en gevraagd worden om deel te nemen aan de werksessies. Vanwege het beginpunt, Vierverlaten, en het eindpunt, Ens, zal de verbinding immers in ieder geval door deze gemeenten gaan. Daarnaast waren deze gemeenten ook betrokken bij de eerdere voorbereiding voor een 380 kV-verbinding voor dit tracé, tussen 2008 en 2014.

Andere gemeenten (en stakeholders) worden betrokken op het moment dat contouren voor tracéalternatieven in beeld komen en inzicht ontstaat door welke gemeenten de hoogspanningsverbinding mogelijk gaat komen.

Ik zie deze brief als eerste communicatiemoment in de 'nut en noodzaak' voor een nieuwe 380 kV-verbinding is. Parallel aan de inhoudelijke uitwerking werken we tevens de communicatiestrategie verder uit om de omgeving nader te informeren over het proces en stellen we een participatieplan op waarin wordt aangegeven welke rol stakeholders hebben in de verdere procedure.

Een voorstel met mogelijke tracéalternatieven en een participatieplan worden eind dit jaar in een bestuurlijk overleg tussen rijk, TenneT en provincies vastgesteld. Daarna zal het voorstel (voornemen) en het participatieplan ter inzage worden gelegd, zodat een ieder kan reageren. Met deze kennisgeving voornemen en participatie start de procedure voor ruimtelijke inpassing en vergunningverlening (begin 2022). Vanaf dat moment zal verder uitwerking plaatsvinden in intensieve samenwerking met betrokken provincies, gemeenten en andere stakeholders.

Gedurende de procedure wordt periodiek (onder andere bij de tweejaarlijkse investeringsplannen van TenneT) opnieuw bekeken of het aanleggen van een nieuwe 380 kV-verbinding nog steeds noodzakelijk en nuttig is. In de nadere uitwerking van de procedure worden deze ijkmomenten en bestuurlijke afstemmingsoverleggen met u opgenomen.

Hoogachtend,

[REDACTED]

[REDACTED]
MT-lid Warmte en Ondergrond